

Dillərə qandal vurmaq olur, ancaq könüllərə əsla... İnsanları yox etmək mümkün olsa da, düşüncələr yox edilə bilməz.

Həyatda azad şəkildə yaşamaq üçün gələn insanın yeganə sıynacağı İslamdır. Çünki hər bir insana əsl hüriyyəti bəxş edən əlbəttə odur.

O cümlədən ibadət azadlığı da hər bir şəxsin ən təbii haqqıdır. İnsanın dünyaya gətirilməsi qayəsini bilməsi, Rəbbini tanıması və Ona ibadət etməsindən daha təbii nə ola bilər?..

İbadət etmək istəyən Allah bəndəsinin əsas vəzifələrindən biri də Ramazan orucudur. **Ra**

mazan ayı

Quranın dili ilə desək:

“Ramazan insanlara doğru yolu göstərən, bu yolu açıq dilləri ilə aydınlaşdıran və haqqı batıldan ayıran Quranın nazil olduğu aydır...” (Bəqərə surəsi, 185)

Onun böyüklüyü Quranla bəlidir. Quran isə Allah kəlamı və insanlığın yeganə xilaskarı olan bir kitabdır. Çünki “Allah, bu Quran ilə bəzi qövmələri ucaldır; bəzilərini də əndirir.” (*Müslim, Müsafirin, 269*)

Nazil olduğu ayda oruc ibadəti ona hörmət olaraq əmr edilmişdir. Müsəlmanlar arasında “on bir ayın sultanı” adlandırılan “Ramazan ayı”, İslam aləmində görkəmli mərasim və gözəl tədbirlərlə qeyd olunur.

Azərbaycanda 1930-cu illərə qədər Ramazanlar gözəl keçirilib. Məscidlərdə həmişə din

xadimləri hazır olur, camaatın bütün ehtiyaclarını ödəyir, xalq ibadət və dini mərasimlərdən xəbərdar edirdilər.

Ancaq 1937-ci illərdən etibarən məscidlər bağlandı, ibadətlər qadağan edildi. O dövrdə hətta Allahın adını çəkmək belə yasaq sayılırdı. Hətta bu barədə **“Allahsızlar ittifaqı”** adında bir qurum da yaradılmışdı.

Yuxarıdan gələn əmrlərlə bir də **“Elmi Bilikliyi Yayma Cəmiyyəti”** təşkil olunmuşdu. Bu təşkilatın ən mühüm fəaliyyətlərindən biri də Ramazan ayı yaxınlaşanda idarələri (məktəb, fabrik və s.) bir-bir gəzir camaat içində din əleyhinə təbliğat aparırdılar. Oruc tutmamağı, namaz qılmamağı xülasə, dinə yaxın durmamağı tapşırırlar, inanmış adamları hədələyir, təqib edirdilər.

1991-ci ildə müstəqillik əldə edən Azərbaycan türkünə ilk əl tutan qardaş Türkiyə olmuşdur. Dini sahə üzrə xalqın maariflənməsində 1992-ci ildə Azərbaycan Dini İdarəsinin razılığı ilə bura gələn Türk müəllimlərinin və onlara hər cür çalışma şəraiti təşkil edən Azərbaycan Respublikası Gəncliyə Yardım Fondunun əməyi çox böyükdür. Bir tərəfdən Quran kursları, bir tərəfdən sünnet mərasimləri, o bir tərəfdən də iftar süfrələri...

Müstəqillikdən sonra başlayan etiqad və ibadət azadlığı ilə bərabər Ramazan yenidən əvvəlki günlərinə qayıdır. Buradakı iftar çadırları Ramazan ayının sosial göstəricilərinin ən başda gələnidir. Başda Bakı və Şəki şəhərləri olmaqla bir çox yerdə təşkilatlar və ayrı-ayrı adamlar tərəfindən təşkil olunan iftar çadırı və süfrələrində bir çox dindarlar, ələlxüsus, fəyır insanlar istifadə edir və çox razılıqlarını bildirirlər. Onu da qeyd edək ki, 200-300 nəfərlik süfrələrin təşkil olunmasında və yayılmasında da Gəncliyə Yardım Fondu kimi xeyriyyə təşkilatlarının böyük rolü olmaqla bərabər yerli əhalinin imkanlıları da bu və digər xeyirxah işlərə qoşulmağa başladılar. Bu isə zəkat müəssisəsində olduğu kimi zəngin ilə kasıbı bir-birinə yaxınlaşdırır, vətəndaşlar arasında xoş ünsiyyətin yaranmasına təkən verir.

Dünən gizli tutulan oruc, bu gün aşkar şəkildə tutulur. Keçmişlərdə yalnız baba və nənələrin tutduğu orucu bu gün qocalı-cavanlı hər təbəqədən olan insanlar tutur. özü də heç bir məcburiyyət olmadan.

İldənildə oruc tutanların və namaz qılanların sayının artması neçə illərdir hiss edilən dini aqlığın heçə endirilməsi yolunda atılan ciddi və kütləvi addımlar kimi təzahür edir. Bu səbəbdən

Ramazan ayında məscid və məclislərdə din xadimlərinə bu barədə çoxlu suallar verilir və oruc ibadəti daha dərinə öyrənilməyə çalışılır. Hətta Orucda məscid və mədrəsələrin telefonları heç susmur. Oruca dair bir çox suallar verilir. Həmin suallara cavab vermək məqsədi ilə Ramazan və Oruc haqqında kitabçalar çap edilib müsəlmanların istifadəsinə verilir.

1995-ci illərdə yüzlərlə imsakiyyə (Oruca başlama və bitirmə vaxtlarını göstərən cədvəl) kifayət etdiyi halda, 2000-ci illərdən sonra isə minlərlə belə cədvəl tələb olunur. Bu da, təbii ki, müsəlmanları həddən artıq fərəhləndirir.

Əslində Azərbaycanda oruc tutanlar daha da çox olar. Ancaq insanların çoxu bütün ibadətləri yerinə yetirmədiyinə görə onların birinə belə yaxın durmurlar. Məsələn, onlar güman edirlər ki, Namaz qılmayanın orucu da qəbul olmayacaqdır. Halbuki bir ibadətin başqa ibadətə heç bir dəxli yoxdur. Çünki hər ibadət müstəqil bir xüsusiyyətə malikdir. Yəni oruc tutan savab alır, namaz qılmayan isə günah...

Uzun illər din-dəyanətdən məhrum edilən bu müsəlman xalqın qısa müddətdə İslami biliklərə yiyələnməsi ilk vaxtlardakı yanlış və ya əskik anlayışların (dinə zidd fikirlərin) müəyyən qədər aradan götürülməsinə səbəb olmuşdur. Ancaq camaatın kiçik səhvlərə belə yol verməməsi üçün hələ çox çalışmaq lazım gəlir.

Bir dostum anladır: Hələ namaz qılmadığım vaxtlar idi, oruc tuturdum. İlbaşı Ramazan ayına təsadüf etmişdi. Ətrafdakı yoldaşlarla ilbaşı günü toplaşdıq. Onlar yeyib-içməyə başladılar, mən kənarda oturdum. “Bir günü buraxmaqla dünya daılmaz, gəl kefirmiz açılınsın, sonra tutarsan”-deyə çox israr etdilər. Ancaq mən, onlara qoşulmadım. Sonrakı gündə o yoldaşlardan birini gördüm, orucduğunu söylədi. Buna necə nail olduğunu soruşdum. O belə cavab verdi: Sənin o işin mənə bərk təsir etdi. Evə gedəndə çoxlu yeməklər hazırladım. Dayanmadan yeyə biləcəyim həddə qədər yedim. Çünki axşama qədər yemək yeməyəcək və acmayacaqdım.

Yoldaşa sakitcə qulaq asdım və dedim: Ay qardaş, Allah orucunu qəbul etsin! Ancaq buna ehtiyac yox idi. Çoxlu yemək yeməyin və aclıq barəsində ehtiyat etməyinlə özünə artıq əzab vermişən. Çünki Oruca niyyət etdinmi Allah özü ona dözümlü verir. Orucduğunu vaxtdakı qədər belə acmazsan. Digər tərəfdən sənə də orucun əsl məqsədi “toxların acları başa düşmələri”dir. Yəni imkanlıların imkansızlardan xəbərdar olmalarıdır...

Azərbaycanda dinin inkişafı gündən-günə artmaqdadır. Daha əvvəllər namaz qılan, oruc tutan adamlar çox az olduğu halda, indi məscidlər dolub-daşır, oruçlular minləri aşır. İnşallah, yaxın gələcəkdə yeni-yeni məscidlər tikilməsi zərurəti də meydana gələcəkdir.

Fürsətdən istifadə edərək bütün müsəlman qardaşların Ramazan ayını təbrik edir, ondan ən yüksək səviyyədə istifadə etmələrini Rəbbimdən niyaz edirəm !